

Domov>Vaše pravice>Temeljne pravice>**Najboljše prakse držav članic v zvezi z Listino**

Najboljše prakse držav članic v zvezi z Listino

Francija

Vladne politike, s katerimi se spodbujata uporaba Listine pri zakonodajalcu, v upravi, organih kazenskega pregona in sodstvu ter njihova ozaveščenost o njej.

1. *Ecole nationale de la magistrature* (ENM, francoska nacionalna šola za sodnike)

Listina EU o temeljnih pravicah se na šoli za sodnike obširno obravnava v okviru začetnega in nadaljnega usposabljanja za francoske sodnike.

1.1.1 Začetno usposabljanje

V okviru začetnega usposabljanja sodnikov se Listina EU o temeljnih pravicah obravnava v tematskih sklopih, ki zajemajo zlasti vodilna načela civilnega postopka, otrokovo korist ter etiko in deontologijo za sodnike (člen 47).

Tečajji, namenjeni spodbujanju stikov in dialoga med sodniki in odvetniki, so tudi priložnost za razpravo o členu 48 Listine.

Francoska nacionalna šola za sodnike ponuja tudi enodnevni tečaj usposabljanja o Sodišču Evropske unije, v okviru katerega se razpravlja o Listini Evropske unije o temeljnih pravicah. Instrument in njegovo področje uporabe sta predstavljena v uvodu v tečaj. Pozneje so organizirane delavnice. Sodniki pripravniki, razdeljeni v skupine po 20, morajo temo obravnavati s praktičnimi študijami primerov.

Poleg tega je bila leta 2019 za obeležitev 20. obletnice, odkar je Listina postala pravno zavezujoča, organizirana posebna skupinska dejavnost.

1.1.2 Usposabljanje na delovnem mestu

Tečajji posebnega usposabljanja, posvečeni Listini

Od leta 2019 se posebna pozornost posveča Listini EU o temeljnih pravicah za ozaveščanje sodnikov o uporabi tega orodja.

Leta 2019 je bilo poleg tečaja usposabljanja, posvečenega 10. obletnici začetka veljavnosti Listine, v sodelovanju s Pravno fakulteto Univerze Grenoble-Alpes (Katedre Jean Monnet) pripravljeno **posebno ad hoc usposabljanje o Listini in njenem reševanju sporov**. Na tem enodnevnem tečaju usposabljanja je bilo doseženih več izobraževalnih ciljev: predstavitev Listine in njenih prispevkov k varstvu temeljnih pravic ter njena praktična uporaba znotraj francoskega pravnega reda. Poleg teoretičnega pristopa (dopoldan) je bila načrtovana izvedba delavnic s praktičnimi primeri, zlasti na področju socialnih zadev in o evropskem nalogu za prijetje (popoldan). Tega srečanja so se lahko udeležili tudi odvetniki z namenom medstrokovnega usposabljanja.

Leta 2020 je bilo zaradi pandemije uvedeno usposabljanje na daljavo. Usposabljanje je razdeljeno na dva dela: udeleženci so se morali seznaniti z vsebino (videi in dokumentacija tematskega tečaja) na pedagoški platformi ENM, ki so ji sledili virtualna učilnica s praktičnimi primeri, odgovori na vzorčna vprašanja in preskusi znanja, pa tudi razprava med udeleženci. To usposabljanje je povežalo sodnike in tudi odvetnike, da bi dosegli medstrokovno sodelovanje, usposabljalo pa se je okoli trideset ljudi. **Tečaj usposabljanja naj bi bil od leta 2021 naprej prilagojen za izvajanje v živo**.

Leta 2021 je bilo usposabljanje o Listini EU o temeljnih pravicah vključeno v usposabljanje z naslovom „Sedanja sodna praksa EU“, in sicer v obliki študijskega dneva, oblikovanega po vzoru tistih iz prejšnjih let, pri čemer je bil dopoldne poudarek na teoriji, popoldne pa na delavnicah s praktičnimi primeri. Usposabljanje je potekalo v hibridni obliki. Uspešno je bilo dopolnjeno z obstoječimi izobraževalnimi videoposnetki o Listini EU o temeljnih pravicah na platformi Moodle.

Leta 2022 bo študijski dan z naslovom „Sedanja sodna praksa EU“ nadomestila konferenca, ki jo bodo organizirali Univerza v Grenoblu / Univerza Sorbona I v Parizu / ENM, z naslovom „Listina EU o temeljnih pravicah: sodna in upravna praksa“. Konferenca bo na voljo sodnikom upravnih sodišč in rednih sodišč, odvetnikom in akademikom.

Tečaj na platformi Moodle o Listini EU o temeljnih pravicah ostaja uvodno orodje, ki je na voljo za dopolnitev usposabljanja.

Usposabljanje v zvezi z Listino na področju evropskega prava

Listina EU o temeljnih pravicah se proučuje tudi v okviru štirih tečajev na področju evropskega prava, ki so sodnikom na voljo v okviru stalnega usposabljanja: **Pravosodje in evropsko povezovanje**: ta tridnevni tečaj usposabljanja je posebej posvečen delovanju evropskih institucij in sedanji sodni praksi Sodišča Evropske unije. Tri predavanja so posvečena Listini („Uporaba prava EU v kazenskih postopkih“, „Listina Evropske unije o temeljnih pravicah“ in „Predlog za sprejetje predhodne odločbe“).

Evropsko sodišče za človekove pravice in Evropska konvencija o človekovih pravicah: ta tečaj usposabljanja je posebej osredotočen na razmerje med Listino EU o temeljnih pravicah in Evropsko konvencijo o varstvu človekovih pravic. Zajema sodno prakso obeh sodišč in tudi sodno prakso nacionalnih vrhovnih sodišč v zvezi s skladnostjo evropske sodne prakse.

Sodnik in mednarodno okolje: v okviru tega srečanja se obravnava vloga sodnikov glede na sedanji razvoj na področju evropskega in mednarodnega prava. Ob tej priložnosti se o Listini EU o temeljnih pravicah razpravlja kot o evropskem instrumentu, ki prispeva k upoštevanju temeljnih pravic pri oblikovanju prava.

Ciklus konferenc z naslovom „Pravosodje in svoboda izražanja“: ta sklop konferenc je bil vzpostavljen v okviru projekta „JUST FREE („Samo svoboden“) – 2020–2022“, ki ga financira GD za pravosodje, izvaja pa se od septembra 2020, in sicer v obliki treh seminarjev, na katerih se obravnavajo meje svobode izražanja, pravica javnosti do obveščenosti in pravica do svobode izražanja sodnikov glede na Listino EU o temeljnih pravicah in Evropsko konvencijo o človekovih pravicah. Ena prijava velja za vse konference v okviru tega projekta.

2. Nacionalna šola uprave za zapore (*École nationale de l'administration pénitentiaire*)

Listina Evropske unije o temeljnih pravicah je navedena kot vir za izobraževanje osebja v zaporih in podporo pri njihovem usposabljanju, med drugim na področjih evropskega varstva človekovih pravic in natančnejše pravic pridržanih oseb.

V okviru slovesnosti ob 10. obletnici Listine EU o temeljnih pravicah je Nacionalna šola uprave za zapore prispevala k spodbujanju in boljšemu razumevanju Listine s tekmovanjem iz javnega nastopanja, ki je leta 2020 potekalo v okviru 48. skupine pripravnikov za direktorje zaporov in 13. skupine pripravnikov za direktorje služb za rehabilitacijo in pogojni odpust v zaporih.

Orodja, ki prispevajo k boljšemu razumevanju Listine in njenega področja uporabe

Za strokovne delavce (zakonodajalec, uprava, organi kazenskega pregona, sodstvo, delavci v pravni stroki)

Orodja, ki jih je oblikovala nacionalna šola za sodnike

Nacionalna šola za sodnike na svoji izobraževalni platformi sodnikom zagotavlja začetno in nadaljnje usposabljanje s tematskim področjem in izobraževalnim kompletom, posvečenima Listini Evropske unije o temeljnih pravicah (zgodovina, iskanje po sodni praksi itn.), ki se nanaša zlasti na orodja v zvezi z Listino, ki jih je razvila Agencija Evropske unije za temeljne pravice ([Priročnik Agencije o uporabi Listine iz leta 2018](#)).

Za državljane

Mreža centrov za pravno pomoč (*des maisons de la justice et du droit*)

Centri za pravno pomoč, ki imajo 141 enot po vsej državi, so kraji, ki sprejemajo posameznike, jim prisluhnejo in jih usmerjajo ter jim zagotavljajo brezplačne in zaupne informacije o pravicah in obveznostih državljanov. Te enote zagotavljajo lokalno pravosodno navzočnost in prispevajo k preprečevanju kriminala, podpori žrtvam in dostopu do pravnega varstva. Centri za pravno pomoč lahko uporabljajo Listino zlasti pri spodbujanju dostopa do pravnega varstva za mlade z izobraževalnimi dejavnostmi, namenjenimi šolam.

Uporaba in razširjanje orodij v zvezi z Listino, ki so jih razvile druge države članice EU ali drugi deležniki v EU

I – Varuh človekovih pravic (*Le Défenseur des Droits*)

a - Delovanje

V Franciji je varuh človekovih pravic neodvisni upravni organ, ustanovljen s sistemskim zakonom št. 2011-333 z dne 29. marca 2011. Vključen je bil v ustavo od njene reforme leta 2008, njegova naloga pa je obravnavanje pritožb, ki spadajo na njegovih pet področij pristojnosti: obramba pravic in svoboščin uporabnikov javnih storitev, obramba in spodbujanje koristi in pravic otroka, boj proti diskriminaciji in spodbujanje enakosti, spoštovanje etike za osebe, ki opravljajo varnostne dejavnosti ter usmerjanje in zaščita žvižgačev.

Vsaka fizična ali pravna oseba, ki meni, da so bile kršene njene pravice, lahko vloži pritožbo neposredno pri več kot 500 pooblaščenih na celotnem ozemlju na več kot 800 lokacijah ali neposredno na sedežu prek spletnega obrazca ali z brezplačnim dopisom.

Varuh človekovih pravic ima znatna preiskovalna pooblastila. Zahteva lahko pojasnila in predložitve katerih koli informacij, pomembnih za preiskovanje in reševanje sporov, kateri koli javni ali zasebni organizaciji.

Na koncu svoje preiskave se varuh človekovih pravic zavzema za sporazumno rešitev. Skoraj 80 % vseh rešitev na pobudo te institucije je uspešnih. Sprejme lahko tudi sklep, v katerem poda posamezna ali splošna priporočila. Če o zadevi odločajo sodišča, lahko varuh človekovih pravic na vseh sodiščih poda tudi pripombe kot *amicus curiae*. Varuh človekovih pravic hkrati s svojim delovanjem na področju varstva pravic tudi oblikuje politiko spodbujanja enakosti in dostopa do pravic.

Varuh človekovih pravic uporablja Listino v precej omejenem obsegu, saj se ta uporablja le, ko država izvaja pravo EU (člen 51 Listine). Zato mora biti to izkazano na začetku, kar pa ni vedno jasno. Varuh človekovih pravic se lažje sklicuje na Evropsko konvencijo o človekovih pravicah in obsežno sodno prakso Evropskega sodišča za človekove pravice ali na direktive EU o diskriminaciji.

Vendar pa se lahko varuh človekovih pravic na Listino včasih sklicuje poleg besedil drugih pogodb (kot je mednarodna konvencija o pravicah invalidov ali Evropska konvencija o človekovih pravicah). Včasih uporablja Listino v zvezi s pritožbami, ki se nanašajo na diskriminatorne položaje, kar je eno od posebnih področij ukrepanja varuha človekovih pravic.

V nadaljevanju je nekaj primerov odločb, v katerih je bila Listina koristen pravni vzvod v zadevi varuha človekovih pravic.

Primer 1: zavrnitev možnosti zaposleni, da predčasno prekine svoj starševski dopust zaradi koriščenja porodniškega dopusta

Varuh človekovih pravic je prejel pritožbo, v kateri je delodajalec (osrednji zavod za zdravstveno zavarovanje) zaposleni odrekal možnost, da bi predčasno prekinila svoj starševski dopust zaradi koriščenja porodniškega dopusta, ker je bila noseča po tem, ko je rodila prvega otroka [1].

Ko je varuh človekovih pravic zaslišal delodajalca, je ta priznal, da je Sodišče Evropske unije v treh primerih navedlo, da pomeni zavrnitev možnosti zaposleni, da predčasno prekine svoj starševski dopust zaradi koriščenja porodniškega dopusta, diskriminacijo na podlagi spola [2].

Vendar je zavrnil upoštevanje navedene sodne prakse, ker ni bila prenesena v francosko zakonodajo. Člen L.1225-52 zakonika o delovnih razmerjih določa dva primera, v katerih delodajalec ne more zavrniti predčasne prekinitve starševskega dopusta:

smrt otroka

ali znatno zmanjšanje virov gospodinjstva.

Zakonik o delovnih razmerjih tako ne izključuje možnosti predčasne prekinitve starševskega dopusta iz drugega razloga, če se stranke o njem sporazumejo.

Varuh človekovih pravic je moral zato osrednji zavod za zdravstveno zavarovanje opozoriti, da prepoved diskriminacije pomeni prepoved na področju javnega reda, od katere ne sme noben delodajalec odstopati. Zato je sklenil, da zavrnitev pritožničine predčasne prekinitve starševskega dopusta zaradi koriščenja porodniškega dopusta pomeni diskriminacijo na podlagi spola. V navedenem sklepu je varuh človekovih pravic svoje trditve utemeljil deloma s členi Listine Evropske unije o temeljnih pravicah:

člen 33 Listine, ki jamči „varstvo družine in uskladitev družinskega in poklicnega življenja“. V zvezi s tem drugi odstavek člena 33 določa, da „[ima] [z]a uskladitev družinskega in poklicnega življenja [...] vsakdo [...] pravico do plačanega porodniškega [...] dopusta [...]“.

Člen 21 Listine določa prepoved diskriminacije med drugim na podlagi spola, člen 23 pa zagotavlja enakost moških in žensk na vseh področjih.

Ta primer kaže, da lahko varuh človekovih pravic uporabi Listino takoj, ko gre za področje uporabe prava EU – kot velja v tem primeru, ki spada na področje uporabe nediskriminacije na podlagi spola pri zaposlovanju, natančneje Direktive 2006/54/ES –, in da se Listina neposredno uporablja v nacionalnem pravu.

Primer 2: nezmožnost dostopa invalidov do posebnih ponudb, ki so na voljo izključno na namenskem spletnem mestu za prodajo vozovnic za vlak

Varuh človekovih pravic je prejel pritožbo glede nezmožnosti dostopa invalidov do posebnih ponudb, ki so na voljo izključno na namenskem spletnem mestu za prodajo železniških vozovnic. Zato sklenil, da je ta položaj posledica diskriminatorne prakse v smislu:

uredbe o pravicah in obveznostih potnikov v železniškem prometu, ki določa, da „[p]revoznik v železniškem prometu, prodajalec vozovnic ali organizator potovanja ne sme zavrniti rezervacije ali izdaje vozovnice invalidni osebi in osebi z omejeno mobilnostjo“ [3],

člena 21 Listine EU o temeljnih pravicah

in nazadnje francoskega zakona št. 2008-496 z dne 27. maja 2008.

Varuh človekovih pravic je zato predlagal, da podjetje, ki upravlja spletno mesto za spletno prodajo vozovnic invalidnim osebam omogoči dostop do vseh promocijskih cen, vključno s tistimi za mednarodna potovanja. Tudi v tem primeru se Listina uporablja kot dopolnilen in zavezujoč argument:

dopolnilen zato, ker v pravu EU ni horizontalne direktive, ki bi prepovedovala diskriminacijo pri dostopu invalidov do blaga in storitev, in ker je uredba o pravicah in obveznostih potnikov v železniškem prometu precej omejena, zato so v členu 21 Listine navedena glavna načela nediskriminacije pri dostopu do blaga in storitev, tudi na podlagi invalidnosti,

in zavezujoč zato, ker podpira priporočila in odškodninske zahtevke z določitvijo neposredne uporabe.

Poleg tega varuh človekovih pravic v okviru svojega dela za spodbujanje pravne države in temeljnih pravic prek svojih partnerskih mrež (evropska mreža varuhov človekovih pravic (ENOC), ki jo upravlja evropski varuh človekovih pravic in združuje varuhe pravic otrok; Equinet, mreža organov za boj proti diskriminaciji v Evropi; neformalna mreža zunanjih in neodvisnih nadzornih mehanizmov IPCAN; neformalna mreža NEIWA za izmenjavo stališč o prenosu Direktive (EU) 2019/1937 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. oktobra 2019 o zaščiti oseb, ki prijavijo kršitve prava Unije)

uporablja Evropsko konvencijo o človekovih pravicah, ustrezne direktive, precej sistematično pa tudi Listino EU o temeljnih pravicah. V okviru teh mrež varuh človekovih pravic pogosto sodeluje z Agencijo Evropske unije za temeljne pravice (FRA), ki je dejansko orodje za spodbujanje uporabe Listine v teh forumih.

b - Dogodki

Za obeležitev 20 let Listine EU o temeljnih pravicah je predstavništvo Evropske komisije v Franciji organiziralo konferenco, na kateri je sodelovalo več glavnih deležnikov, ki si prizadevajo za izvrševanje in uporabo Listine.

V okviru tega je George Pau-Langevin, namestnica varuhinje človekovih pravic in podpredsednica, pristojna za boj proti diskriminaciji in spodbujanje enakosti, sodelovala v razpravi, ki sta jo v ponedeljek 7. decembra 2020 organizirali Evropska komisija in Agencija Evropske unije za temeljne pravice (FRA). Poleg Elise Barbé (arbitrka kazenskega senata kasacijskega sodišča, predsednica upravnega odbora FRA) in Olivierja Cousija (predsednik odvetniške zbornice sodišča v Parizu) je spregovorila o izzivih pri uporabi Listine v Franciji in ukrepih, ki so potrebni za njeno polno izvajanje. Za več informacij o francoskih pobudah, namenjenih ozaveščanju državljanov o pravicah, zapisanih v Listini, pa tudi o ukrepih v zvezi s spodbujanjem in izvrševanjem pravic, določenih v tem besedilu, je posnetek konference na voljo na [tej povezavi](#).

II – Nacionalna svetovalna komisija za človekove pravice (*Commission consultative nationale des droits de l'Homme*)

Nacionalna svetovalna komisija za človekove pravice (CNCDH) je francoska nacionalna institucija za spodbujanje in varstvo človekovih pravic, ustanovljena leta 1947. Je neodvisen upravni organ (AAI), državno telo, ki vladi in parlamentu neodvisno svetuje in daje predloge na področju človekovih pravic, humanitarnega prava in ukrepanja ter spoštovanja temeljnih jamstev, ki so državljanom priznana za izvajanje javnih svoboščin. Kot organ, ki ga sestavlja 64 oseb in predstavnikov organizacij civilne družbe, odraža različnost mnenj, izraženih v Franciji v zvezi z vprašanji človekovih pravic in mednarodnim humanitarnim pravom. V okviru svojih nalog opozarja javnost in ozavešča splošno javnost. Sodeluje tudi pri izobraževanju in spremljanju na področju spremljanja človekovih pravic. Sodeluje tudi pri izobraževanju in usposabljanju na področju spoštovanja človekovih pravic.

Leta 2018 je CNCDH v sodelovanju z Agencijo Evropske unije za temeljne pravice pripravil dvominutni video s predstavitvijo orodja:

[Dve minuti za razumevanje Listine o temeljnih pravicah – YouTube](#)

[Dve minuti za razumevanje Listine Evropske unije o temeljnih pravicah – spletna stran CNCDH](#)

Opozoriti je treba, da bo Listina vključena v novo spletno mesto CNCDH, in sicer med „vire“ z opisnim oknom, ki ga bo mogoče odpreti, na katere se redno sklicuje v svojih poročilih in mnenjih.

[1] Odločba 2019-183 z dne 24. oktobra 2019 v zvezi z zavrnitvijo možnosti zaposleni, da predčasno prekine starševski dopust zaradi koriščenja porodniškega dopusta, s strani delodajalca.

[2] Sodba Sodišča z dne 20. septembra 2007 v zadevi Kiiski/Tampereen Kaupunki, C-116/06; sodba Sodišča (tretji senat) z dne 13. februarja 2014 v združenih zadevah YTN in DST, C-512/11 in C-513/11, in sodba Sodišča (prvi senat) z dne 8. maja 2019 v zadevi Praxair MRC, C-486/18.

[3] Člen 19(2) Uredbe (ES) št. 1971/2007 z dne 23. oktobra 2007.

Zadnja posodobitev: 20/04/2023

Strani v jezikih držav članic pripravljajo posamezni nacionalni organi, njihov prevod pa zagotavlja prevajalska služba Evropske komisije. Prevodi zato morda še ne vsebujejo kasnejših sprememb izvirnika, ki so jih vnesli nacionalni organi. Evropska komisija ne prevzema nobene odgovornosti za informacije ali podatke, ki jih vsebuje oziroma na katere se sklicuje ta dokument. Za pravila o avtorskih pravicah države članice, ki je odgovorna za to stran, glejte pravno obvestilo.